

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра теорії і методики початкової освіти

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ

підготовки _____ **третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**
(назва освітнього рівня)
спеціальності _____ **193 – Геодезія та землеустрій**
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-наукової програми _____ **Геопросторове моделювання,**
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової / освітньо-
_____ **моніторинг земель та управління територіями**
творчої програми)

Силабус нормативного освітнього компонента «Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань **19 Архітектура та будівництво**, спеціальності **193 Геодезія та землеустрій**, за освітньо-науковою програмою **Геопросторове моделювання, моніторинг земель та управління територіями**

Розробник: Пріма Раїса Миколаївна, завідувач кафедри теорії і методи початкової освіти, доктор педагогічних наук, професор

Силабус погоджено

Гарант ОНП

Анна УЛЬ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти (протокол № 2 від 16 вересня 2024 р.)

Завідувач кафедри

Раїса ПРИМА

I. Опис освітнього компонента

1. Опис освітнього компонента		
Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Очна (денна, вечірня) / заочна форма навчання	Галузь знань: 19 Архітектура та будівництво Спеціальність: 193 Геодезія та землеустрій Освітньо-наукова програма: Геопросторове моделювання, моніторинг земель та управління територіями, третій (доктор філософії) рівень освіти	Нормативний
Кількість годин / кредитів 90/3		Рік навчання 2-ий
		Семестр 3-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 20/8 год.
		Практичні (семінарські) 14/4 год.
		Самостійна робота 50/68 год.
		Консультації 6/10 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		Українська
Сторінка курсу в Moodle		https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2105

II. Інформація про викладача

Пріма Раїса Миколаївна

Науковий ступінь – доктор педагогічних наук

Вчене звання – професор

Посада – завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти

Контактна інформація викладача:

Телефон : 0667008344

Електронна пошта: Prima.Raisa@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Винниченка, 26, корпус В ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять розміщено на: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Силабус освітнього компоненту «Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності» складено відповідно до освітньо-наукової програми **Геопросторове моделювання, моніторинг земель та управління територіями** підготовки докторів філософії з геодезії та землеустрою. Вивчення курсу забезпечує оволодіння основними поняттями і категоріями, ознайомлення з сутністю професійно-комунікативної компетентності педагога, визначення шляхів її формування і розвитку; вироблення вміння у майбутніх педагогів оцінювати та здійснювати самооцінку рівня сформованості професійно-комунікативної компетентності; вміння визначати й аналізувати типові помилки педагогічного такту; розкриття сутності та шляхів формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента

Пререквізити: Філософія та методологія науки; Академічна доброчесність та наукова етика; Іноземна мова для академічних цілей.

Постреквізити: педагогічна практика.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Метою викладання освітнього компоненту «Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності» є формування у здобувачів необхідного обсягу знань і вмінь, які належать до теорії і методології навчально-виховної діяльності здобувачів, пізніше у професійній діяльності – до системної цілеспрямованої роботи над собою щодо вдосконалення власного професійного рівня, комунікативної культури.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності» є:

– поглиблення знань з основних документів у галузі освіти, специфіки і структури педагогічної діяльності; професійних рівнів і складових педагогічної майстерності, педагогічного спілкування та основних засобів педагогічного впливу на здобувачів освіти; теорії і методики традиційного та інноваційного заняття, системою професійного самовдосконалення через методичну роботу, самоосвіту, наукову організацію своєї діяльності;

– оволодіння вміннями самооцінки своєї професійної придатності до педагогічної діяльності, вдосконалення навичок педагогічного впливу та здатності до спілкування, творчого підходу до своєї педагогічної діяльності;

– формування у здобувачів стійкого прагнення до постійного оволодіння необхідних знань, умінь, компетенцій у галузі педагогічної діяльності, розширення свого загальноосвітнього рівня та професійних умінь.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність продукувати наукові ідеї, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, вирішувати комплексні проблеми в процесі дослідницької та професійної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження у сфері геодезії, картографії, фотограмметрії, геоінформаційних систем та технологій, землеустрою, земельного кадастру, моніторингу та охорони земель, управління територіями

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу інформації, оцінювання сучасних наукових досягнень в тому числі у галузі геодезії, фотограмметрії, геопросторового моделювання, землеустрою та управління територіями.

ЗК 2. Здатність ініціювати та проводити оригінальні наукові дослідження, ідентифікувати актуальні наукові проблеми, здійснювати пошук та критичне аналізування інформації.

ЗК 3. Здатність продукувати інноваційні конструктивні ідеї, застосовувати нестандартні підходи до вирішення складних і нетипових завдань.

ЗК-4. Усвідомлення необхідності перманентного навчання та здатність самовдосконалюватись протягом життя.

ЗК-5. Уміння виявляти ораторську майстерність, вести наукову бесіду та дискусію за широким колом загальних суспільних та спеціальних наукових проблем, аргументовано обґрунтовувати власну позицію.

ЗК-6. Здатність бути цілеспрямованим, наполегливим, старанним та усвідомлювати соціально-моральну відповідальність за одержані наукові результати.

ЗК-7 Здатність раціонально планувати та розподіляти власний час, самостійно проводити наукові дослідження, взаємодіяти у колективі та виявляти лідерські здібності при виконанні наукових проєктів.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК / СК)

ФК-3. Здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер геодезії, картографії, фотограмметрії, геоінформаційних систем та технологій, землеустрою, земельного кадастру, моніторингу та охорони земель, управління територіями для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій.

ФК-6. Уміння розробляти логічні та обґрунтовані послідовності, системи, механізми, моделі, тощо для конкретних об'єктів у сфері геодезії, картографії, фотограмметрії, геоінформаційних систем та технологій, землеустрою, земельного кадастру, моніторингу та охорони земель, управління територіями

ФК-8. Системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір.

Програмні результати навчання:

ПР-1. Володіти сучасними передовими концептуальними та методологічними знаннями при виконанні науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань.

ПР-4. Знати принципи організації, форми здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання

ПР-6. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань, формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері..

ПР-7. Аналізувати сучасні наукові праці, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно досліджуваної проблеми, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.

ПР-9. Мати досвід спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю у відповідній галузі наукової та/або професійної діяльності.

ПР-10. Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.

ПР-11. Професійно презентувати результати своїх досліджень на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях, семінарах, мати досвід практичного використання іноземної мови у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.

ПР-12. Мати досвід роботи в команді, навички міжособистісної взаємодії.

ПР-14. Мати здатність діяти соціально свідомо і відповідально на основі етичних мотивів, приймати обґрунтовані рішення, саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень, здатність мотивувати співробітників та рухатися до спільної мети.

Soft skills:

- **системне, аналітичне та критичне мислення** (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі);
- **комунікативні навички** (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу);
- **навички командної роботи** (здатність до роботи з оточуючими людьми, до ведення переговорів, до досягнення компромісів);
- **лідерство** (здатність очолити групу, вести її за собою, нести відповідальність за колективну діяльність, у т.ч. за невдачі);
- **креативність, оригінальність та ініціативність** (здатність генерувати нові ідеї, варіативність мислення, свобода);
- **гнучкість і адаптивність** (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, вміння оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах).

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ						
Тема 1. Комунікації: сутність і провідні поняття	7/7	2/1		4/4	1/2	ПФО, МПВВР/ЗД / 12
Тема 2. Комунікативна компетентність як категорія компетентнісного підходу	7/7	2/1		4/4	1/2	ПФО, МПВВР/ЗД / 12
Тема 3. Професійно-комунікативна компетентність у системі освіти майбутнього фахівця	8/8	2/1	2/1	4/6		ПФО, МПВВР/ЗД / 12
Тема 4. Особливості комунікативної взаємодії суб'єктів освітнього процесу	8/8	2/1	2/1	4/6		ПФО, МПВВР/ЗД / 12
Контрольна робота 1						КР/30
Разом за модулем 1	30/30	8/4	4/2	16/20	2/4	48
Змістовий модуль 2. МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ						
Тема 5. Організаційно-педагогічні умови створення творчої педагогічної взаємодії на основі професійно-комунікативної компетентності суб'єктів освітнього процесу	13/15	2/1	2/-	8/12	1/2	ПФО, МПВВР/ЗД /12
Тема 6. Комунікативні ситуаційні задачі як засіб формування професійно-комунікативної компетентності	15/16	4/1	2/1	8/12	1/2	ПФО, МПВВР/ЗД /12
Тема 7. Вправи з розвитку комунікативності. Діагностичні методики (Тест «Чи вмієте ви спілкуватися», «Чи вмієте ви слухати?»)	15/14	2/1	4/-	8/12	1/1	ПФО, МПВВР/ЗД, МСК /14
Тема 8. Тренінг педагогічного спілкування. Соціально-психологічний тренінг комунікативності. Комунікативний тренінг	17/15	4/1	2/1	10/12	1/1	ПФО, МПВВР/ЗД, МСО / 14
Контрольна робота 2						КР/30
Разом за модулем 2	60/60	12/4	10/2	34/48	4/6	52
Всього годин / Балів	90	20/8	14/4	50/68	6/10	100

Методи навчання

Традиційні: *за джерелом знань* – словесні: РП – розповідь, ПС – пояснення, Б – бесіда (ЕБ – евристична, РБ – репродуктивна, ВБ – вступна, ПтБ – поточна, ПдБ – підсумкова), І – інструктаж (ВІ – вступний, ПтІ – поточний, ПдІ – підсумковий), РП/К – робота з підручником/книгою, РІД – робота з інтернет-джерелами, РНМД – робота з навчально-методичними й науково-інформаційними джерелами; *наочні*: ІЛ – ілюстрування, ДМ – демонстрування, СП – спостереження; *практичні*: РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ВВР – вправи (РВВР – репродуктивні, ПВВР – продуктивні, КВВР – конструктивні, ТВВР – творчі); *за характером пізнавальної діяльності здобувачів* – ПП – пояснювально-ілюстративні, РП – репродуктивні, ПВНМ – проблемний виклад навчального матеріалу, ЧП – частково-пошукові, ДС – дослідницькі; *інноваційні*: ДС – дискусія, МД –

модельовання, МШ – мозковий штурм, НВ – навчаючи–вчуся, ТШ – ток-шоу, КМ – кейс-метод, ПР – проєкт, КВ – вебквест, квест, МДН – методи дистанційного навчання, МЕН – методи електронного навчання, ММН – методи мобільного навчання, МЗН – методи змішаного навчання.

**** Форми оцінювання:** усна (У), письмова (П).

**** Методи оцінювання:** УІО/ПІО – усне/письмове індивідуальне опитування, УФО/ПФО – усне/письмове фронтальне опитування, Т – тестування, МКР – модульна контрольна робота, МППВПР/ЗД – метод практичної перевірки вправ/завдань, МСК – метод самоконтролю, МСО – метод самооцінки.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Розмежувати поняття «спілкування» й «комунікація» за науковими джерелами, вказаними в рекомендованій літературі. Види спілкування. Функції спілкування. Роль комунікації в професійній діяльності сучасних фахівців. Публічне мовлення як різновид спілкування. Види промов. Планування, підготовка та виголошення промови. Ораторські якості мовця та критерії ефективності виступу. Презентація. Сесії у формі запитань і відповідей. Проксеміка – взаємини у просторі. Суб'єктний простір особистості й дотримання оптимальної дистанції в комунікації. Соціальна ситуація комунікації. Хронеміка й кінетика в комунікації.

Тема 2. Виявлення суперечностей у науковому тлумаченні ключових понять.

Тема 3. Підготувати виступ перед студентською аудиторією на актуальну для молодіжного середовища тему (за вибором).

Тема 4–5. На основі аналізу теми в посібнику В. Семиченко «Культура мовлення» проаналізувати прояви особистісних позицій суб'єктів комунікації.

Тема 6. Розробити й презентувати комунікативні ситуаційні задачі, що засвідчують сформованість професійно-комунікативної компетентності (5 задач, тема за вибором).

Тема 7. Підібрати вправи для розвитку комунікативності. Користуючись комплексом методик, визначити власний професійно-комунікативний профіль.

Тема 8. Вивчити суть і значення соціально-психологічного тренінгу у формуванні комунікативності. Суть та призначення комунікативного тренінгу. Організація групової роботи. Базові уміння й навички тренера. Управління груповою динамікою. Тренінгові завдання з розвитку професійно-комунікативних умінь.

IV. Політика освітнього компонента

Політика щодо відвідування занять

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно та якісно виконати завдання. Відвідування занять є обов'язковим.

З поважних причин (наприклад, хвороба (довідка від сімейного лікаря), працевлаштування за фахом (довідка з місця роботи)) навчання може відбуватися за індивідуальним графіком (онлайн) за погодженням із деканом факультету (інституту).

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу є обов'язковим. До практичних занять здобувачі третього рівня вищої освіти (освітньо-наукового) готують навчально-методичні кейси (електронні, рукописні, друковані) та презентують їх в аудиторії із застосуванням мультимедійної презентації та сучасних інструментів освітнього процесу (інфографіки, інтелект-карти, таблиці, схеми, інтерактивні стрічки, діаграми і т. ін.). Пропуски практичних занять відпрацьовуються: здобувач третього рівня вищої освіти (освітньо-наукового) опрацьовує тему самостійно, виконує практичні завдання до теми, укладає навчально-методичні кейси. На консультаціях здобувач освіти має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено за пропущені теми.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі третього рівня вищої освіти (освітньо-наукового) зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності відповідно до норм загальнонародських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу

освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Статуту Волинського національного університету імені Лесі Українки, зокрема:

- не толерувати плагіат, списування, неправомірне використання чужих напрацювань;
- використовувати у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та правильно оформляти покликання на використані інформаційні джерела;
- подавати на оцінювання лише самостійно виконану роботу, що не є запозиченою або переробленою з іншої, виконаною іншими особами; мінімальний відсоток унікальності – 60 %.

Виявлення ознак академічної недобросовісності в письмовій роботі є підставою для її незарахування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється.

Здобувач третього рівня вищої освіти (освітньо-наукового) може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив упродовж семестру (з поважних причин), таким чином покращити свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам третього рівня вищої освіти (освітньо-наукового), які брали участь у роботі конференцій, семінарів, підготовці наукових публікацій тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК: виступ із доповіддю на секційному засіданні конференції, участь у майстер-класі – 10 балів; підготовка наукової публікації у збірнику тез – 5 балів, у фаховому журналі – 15 балів.

При цьому загальна кількість балів, що вноситься до відомості за поточну роботу, не може перевищувати 100.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК.

У випадку, якщо здобувач освіти впродовж поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліків допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету (інституту).

V. Підсумковий контроль

Із освітніх компонентів, де формою контролю є залік, оцінювання знань здобувачів третього рівня вищої освіти (освітньо-наукового) здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. Порядок проведення заліку: письмово (контрольна робота, тести).

Перелік питань на залік

1. Комунікації: сутність і провідні поняття.
2. Спілкування як соціально-психологічний феномен.
3. Поняття «спілкування» й «комунікація» в наукових джерелах.
4. Види спілкування.
5. Функції спілкування.
6. Роль комунікації в професійній діяльності сучасних фахівців.

7. Комунікативна компетентність як категорія компетентнісного підходу.
8. Сутність поняття «професійно-комунікативна компетентність».
9. Педагогічні засади формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця.
10. Вербальне і невербальне спілкування.
11. Публічне мовлення як різновид спілкування. Види промов.
12. Презентація. Сесії у формі запитань і відповідей.
13. Комунікативні ситуаційні задачі як засіб формування професійно-комунікативної компетентності.
14. Організаційно-педагогічні умови створення творчої педагогічної взаємодії на основі професійно-комунікативної компетентності суб'єктів освітнього процесу.
15. Комунікативна взаємодія викладача і здобувача вищої освіти як суб'єкт-суб'єктна комунікація.
16. Пошук ефективних шляхів організації комунікативної взаємодії суб'єктів освітнього процесу
17. Суть і значення соціально-психологічного тренінгу у формуванні комунікативності.
18. Міжособистісне спілкування. Особистісні позиції суб'єктів комунікації.
19. Механізми взаємодії: рефлексія, стереотипізація, ідентифікація.
20. Комунікативні ситуаційні задачі як засіб формування професійно-комунікативної компетентності.
21. Самопрезентація в контексті формування професійно-комунікативної компетентності.
22. Роль тренінгів у формуванні професійно-комунікативної компетентності фахівця.
23. Тренінгові завдання з розвитку комунікативних умінь.
24. Комунікативний тренінг.
25. Культура мови і мовлення викладача вищої школи. Мовний і мовленнєвий етикет педагога.

VI. Шкала оцінювання

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді заліку здійснюється в порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60–100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

1–59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Кухта М. І., Маляр Л. В. Професійне педагогічне спілкування: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 35 с.
2. Петрук В. Комунікативна компетентність фахівця соціальної сфери як складник його професійної діяльності. *Humanitas*, 2021. № 2. С. 44–50. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.2.7>.
3. L.Husak, R.Prima. Genesis and development of the associative teaching foreign languages. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А.А. Сбруюва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. № 5 (119). С.96–106
4. Prima Raisa. Formation of Media Educationak Skills of a Future Teacher in the Professional Training. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2020, Volume 12, Issue 3. P. 219-245.
5. Пріма Р. М., Пріма Д. А., Десятник К. В. До питання формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього педагога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 3. С. 96–100.
6. Пріма Р. М., Гончарук О. В., Пріма Д. А. Цифрова компетентність майбутнього педагога як необхідна складова забезпечення якості професійної майстерності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 2(126). С.398-409.
- 7 Цюс А. В., Пріма Р. М. Лідерство як детермінанта формування професійної компетентності майбутнього вчителя. *X Дунайські наукові читання Транскордонне співробітництво як чинник активного поступу інновацій в економіці, науці та освіті: зб. наук. праць*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ; «ІРБІС», 2024. С. 56–59.

Інтернет-ресурси

Освітнянські організації України	
Міністерство освіти і науки України	www.educatio.gju.ua
Освітній портал	http://www.ocbita.kiev.ua/index.html
Бібліотеки	
Бібліотечний світ України	www.ukrlibword.kiev.ua
Бібліотека Верховної Ради України	
Українська Академія державного управління при Президентові України	www.academy.kiev.ua
Державна науково-технічна бібліотека України	http://www.gntb.n-t.org
Наукова бібліотека ім. Максимовича	http://www.library.univ.kiev.ua
Філософія в Україні. Електронна бібліотека	http://www.philosophy.kiev.ua/lib
Національна парламентська бібліотека	http://www.nplu.kiev.ua
Національна бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»	http://www.library.ukma.kiev.ua
Науково-довідкова бібліотека центральних державних архівів України	http://www.ndlib.archives.gov.ua
Національний університет імені Т. Г. Шевченка	www.univ.kiev.ua
Національна бібліотека України ім. В. Вернадського	www.nbuv.gov.ua
Державна освітянська бібліотека України	www.edu-ua.net/library
Електронні словники	
Електронний словник	http://www.slovnyk.org.ua
Словники ABBYY Lingvo	http://www.lingvo.ru